

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos
švietimo ir mokslo ministro
2015 m. birželio 17 d. įsakymu Nr.
V-638

KLASIKINIO UGDYMO SAMPRATA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Klasikinio ugdymo sampratos (toliau – Samprata) paskirtis – apibrėžti savitą mokinių klasikinio ugdymo mokykloje sistemą. Šią Sampratą ar pasirinktus klasikinio ugdymo sistemos elementus galėtų taikyti valstybinė, savivaldybės ar nevalstybinė bendrojo ugdymo mokykla (toliau – Mokykla) teisės aktų nustatyta tvarka. Samprata apibrėžia klasikinio ugdymo filosofiją, tikslą, principus ir pagrindines nuostatas, ugdymo turinio, ugdymo organizavimo ypatumus, mokytojams keliamus reikalavimus.

2. Klasikinis ugdymas grindžiamas Netradicinio ugdymo koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. V-299 „Dėl Netradicinio ugdymo koncepcijos patvirtinimo“.

3. Samprata parengta, remiantis Europos šalių klasikinių gimnazijų (licėjų) ugdymo filosofija, principais, turiniu ir praktine patirtimi.

4. Sampratoje vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme vartojamas apibrėžtis.

II SKYRIUS

KLASIKINIO UGDYMO FILOSOFIJA, TIKSLAS, PRINCIPAI IR PAGRINDINĖS NUOSTATOS

5. Klasikinis ugdymas remiasi Vakarų civilizacijos raidoje išstobulinta humanistine filosofija.

6. Klasikinio ugdymo filosofija remiasi žinojimu, kad asmenybės darną galima pasiekti, mokinio ugdymą ir saviugdą grindžiant kultūros raidos pažinimu ir įkvepiančiais asmenybių veiklos pavyzdžiais.

7. Klasikinis ugdymas remiasi Sokrato–Platono dialektiniu metodu: lot. *ars quaerendi* → *ars inveniendi* „menas paklausti veda į meną atrasti“.

8. Klasikinis ugdymas grindžiamas mokyklos bendruomenės įsitikinimu, kad mokslo žinios, išugdytos kompetencijos ir platus kultūrinis akiratis teikia asmenybei daugiau savirealizacijos galimybių, derančių su demokratinės visuomenės lūkesčiais.

9. Klasikinio ugdymo pagrindinis tikslas – išugdyti vakarietiško mentaliteto išsilavinusį, įgijusį platų kultūros akiratį, kūrybingą žmogų, įgalintą kompetentingai ir kūrybiškai reflektuoti praeities ir dabarties kultūrų santykį ir išlaikyti individo ir visuomenės tarpusavio įsipareigojimų pusiausvyrą. Siekiama, kad mokiniai:

9.1. suvoktų humanistines Vakarų civilizacijos idėjas, pažintų jos mąstymo modelius ir jų raidą, gebėtų įvairius reiškinius vertinti iš istorinės perspektyvos;

9.2. išsiugdytų pagarbą unikalumui ir įvairovei;

9.3. susiformuotų nuostatą veikti drauge su kitais, remdamiesi bendromis vertybėmis;

9.4. integraliai suvoktų žmogaus būtį, gamtą, kultūrą ir istoriją;

9.5. maksimaliai atskleistų ir išnaudotų savo intelektinius gebėjimus.

10. Klasikinis ugdymas remiasi šiais principais:

10.1. visumos (*universitas*) – visi ugdymo turinio elementai yra būtini, glaudžiai susiję;

10.2. hierarchiškumo – visi ugdymo turinio elementai yra reikšmingi, susiję pavaldumo ir priklausomybės ryšiais;

10.3. struktūravimo – ugdymo turinio elementai pagal būdingus požymius jungiami į tarpusavyje susijusias grupes;

10.4. daugiareikšmiškumo – kiekvienas faktas ir reiškinys nagrinėjamas iš įvairių perspektyvų.

11. Klasikinis ugdymas derina veiksmingiausius klasikinio ir laisvojo ugdymo paradigmu principus:

11.1. savižinos-saviugdos – pagal Sokrato gyvenimo ir veiklos šūkį („Pažink pats save“, „Aš žinau, kad nieko nežinau“), skatinantį asmenybės ir pažinimo raidą;

11.2. moksliskumo ir kritinio mąstymo – turinys susietas su objektyviais moksliniais faktais, teorijomis, dėsniais, perteikiamas, atsižvelgiant į mokinių amžiaus tarpsnių ypatumus, psichofizinę raidą, pažintinė veikla grindžiama optimaliomis pažinimo strategijomis;

11.3. nuoseklumo – mokymo(si) veikla planinga, logiškai organizuota, padedanti atskleisti tarpdalykinius ryšius, perėjimą nuo paprasta prie sudėtinga, nuo artimos prie tolimos aplinkos pažinimo;

11.4. tikslingumo – ugdomoji veikla įprasminama ir siejama su siekiamais rezultatais;

11.5. kūrybiškumo – skatinama generuoti ir įgyvendinti idėjas, ugdytis kūrybinio mąstymo ir veikimo įgūdžius;

11.6 pažinimo universalumo – ugdomas pasaulio, žmogaus ir pažinimo kaip visumos (*universitas*) suvokimas;

11.7. aktualumo ir aktualizavimo – ugdymo procese atskleidžiamos civilizacijų idėjos, jų raida istorijos kontekste, perspektyvos ir interpretacijų galimybės;

11.8. kontekstualumo – kiekvienas objektas ir reiškinytis vertinamas, atsižvelgiant į kontekstą.

12. Klasikinio ugdymo pagrindinės nuostatos:

12.1. ugdymas grindžiamas nelygstama žmogaus verte;

12.2. tinkamai atrinktų ir suderintų klasikinio ir laisvojo ugdymo paradigimų sąveika sukuria ugdymo(si) kokybę;

12.3. vykdant pradinio ugdymo programą, mokiniai supažindinami su senųjų kultūrų pradmenimis, žadinamas ir puoselėjamas prigimtinis vaikų kūrybingumas, atskleidžiama jo vertė ir reikšmė bet kurioje veikloje;

12.4. vykdant pagrindinio ugdymo programą, remiantis klasikinio ir laisvojo ugdymo paradigimų sąveika, sistemingai ir nuosekliai ugdomi intelektualinės veiklos gebėjimai ir įgūdžiai (analizės, sintezės, interpretacijos, vertinimo);

12.5. vykdant vidurinio ugdymo programą, remiantis klasikinio ir laisvojo ugdymo paradigimų sąveika, ugdomas konstruktyvus ir sisteminis mąstymas, vidinis poreikis ir gebėjimas bet kurioje srityje mąstymo sistemiškumą derinti su veiklos kūrybiškumu, įgalinama veiksmingai mokytis svetimų kalbų, padedama siekti asmenybės brandos;

12.6. orientuojamasi į asmens ir visuomenės interesų suderinamumą bei pusiausvyrą;

12.7. veiksmingiausi antikiniai asmenybės ugdymo principai – senovės graikų harmoningo žmogaus (*kalokagatija*) ir romėnų dorybingo žmogaus (*virtutes*) – interpretuojami šiuolaikinio gyvenimo kontekste.

III SKYRIUS

KLASIKINIO UGDYMO TURINYS

13. Ugdymas Mokykloje pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas grindžiamas bendrosiomis programomis ir klasikinio ugdymo turiniu. Klasikinio ugdymo turinį sudaro privalomi bendrojo ugdymo turinį papildantys dalykai:

13.1. dailės raiška (1–4 klasėse); antikos kultūra (4–8 klasėse), kultūros istorija (I–IV gimnazijos klasėse), lotynų kalba (5–8 klasėse ir I–IV gimnazijos klasėse);

13.2. privalomas vienas pasirenkamasis: I–IV gimnazijos klasėse – senoji graikų kalba, III–IV gimnazijos klasėse – retorika, logikos pagrindai, filosofijos pradmenys, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės lotyniškoji raštija ir kt.

14. Klasikinio ugdymo turinio temos, atsižvelgiant į mokinių amžiaus tarpinių ypatumus, psichofizinę raidą, integruojamos į bendrąsias bendrojo ugdymo dalykų programas:

14.1. antikos mitai – į lietuvių kalbos, istorijos, tikybos, etikos, dailės, muzikos ir kt.;

14.2. antikos autoriai (Herodotas, Platonas, Aristotelis, Ksenofontas, Tukididas, Vergilijus, Horacijus, Ovidijus, Seneka, Nepotas, Plutarchas, Tacitas, Vitruvijus, Ptolemajus, Augustinas ir kt.) – į lietuvių kalbos, istorijos, tikybos, etikos, geografijos, matematikos, dailės, muzikos ir kt.;

14.3. indoeuropiečių kalbų giminystė – į gimtąją ir kitas kalbas;

14.4. mokslo raida, mokslo sąvokos ir terminai (kuriuos būtina išmokti vartoti mokantis klasikinio ugdymo turinio temų) – į matematikos, gamtos ir žmogaus, fizikos, istorijos ir kt.

15. Siūlomos neformaliojo švietimo veiklos šiose srityse:

15.1. mokiniams, kurie mokosi pagal pradinio ugdymo programą, – graikų teatro kaukės, lėlių teatras antikos mitų siužetais, baltų dailė ir kt.;

15.2. mokiniams, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programą, – antikos miesto architektūra, lotyniškos giesmės ir dainos, viduramžių ir Renesanso teatras, antikos freskos, antikos paminklai Europoje, Academia Saguntina ir kt.;

15.3. mokiniams, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą, – įvairių epochų Europos teatras, įvairių epochų giesmės ir dainos, Europos kostiumo istorija, antikos paminklai Europoje ir kt.

16. Baigdami pagrindinio ugdymo programą, II gimnazijos klasės mokiniai atlieka baigiamąjį projektinį (praktinį arba kūrybinį) klasikinio ugdymo turinio darbą mokyklos pasiūlytomis temomis ir pagal mokyklos nustatytus reikalavimus.

17. Baigdami vidurinio ugdymo programą, IV gimnazijos klasės mokiniai atlieka klasikinio ugdymo turinio darbą (praktinį arba kūrybinį), susijusį su būsima studijų (karjeros) kryptimi, mokyklos pasiūlytomis temomis ir pagal mokyklos nustatytus reikalavimus.

IV SKYRIUS

KLASIKINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO YPATUMAI

18. Ugdymosi procesas yra:

18.1. integralus – suderinamos humanitarinių, tikslųjų, socialinių, gamtos mokslų ir menų ugdymo turinio programos;

18.2. besiremiantis sąveika – tikslingai derinami tradiciniai ugdymo metodai su inovatyviais;

18.3. grindžiamas aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ir problemų sprendimo reikalaujančia projektine tiriamąja ir kūrybine veikla;

18.4. įgyvendinamas per pažintinei, kultūrinei, projektinei veiklai skirtas ugdymo proceso dienas.

19. Mokykla parengia derančias su bendrosiomis programomis privalomųjų ir pasirenkamųjų dalykų programas, atsižvelgdama į mokinių amžiaus tarpsnių ypatumus, psichofizinę raidą ir mokinių ugdymosi poreikius, jas patvirtina mokyklos vadovas.

20. Lotynų kalbai skiriamos 34 arba 68 pamokos per mokslo metus; kitiems privalomiesiems ir privalomai pasirenkamiesiems dalykams skiriamos 34 valandos per mokslo metus.

21. Klasikinio ugdymo turiniui įgyvendinti pasitelkiami aukštųjų mokyklų intelektualiniai ištekliai. Iki 10 procentų klasikinio ugdymo dalykams skirtų pamokų organizuojama įvairiose edukacinėse erdvėse už mokyklos ribų, mokslo įstaigose ir aukštosiose mokyklose pagal partnerystės programas.

22. Ugdymo kokybė užtikrinama nuolatiniu pasiekimų ir pažangos vertinimu bei įsivertinimu:

22.1. sukuriama kiekvieno mokinio ugdymo(si) stebėsenos, įsivertinimo ir pagalbos sistema;

22.2. ugdymo procese vertinama mokinio pažanga.

V SKYRIUS

REIKALAVIMAI MOKYTOJAMS

23. Mokytojai:

23.1. atitinka reikalavimus, nustatytus Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme;

23.2. veikloje ir gyvenime vadovaujasi humanistinėmis nuostatomis ir jas įgyvendina ugdymo procese;

23.3. pedagoginėje veikloje vadovaujasi klasikinio ugdymo principais ir nuostatomis;

23.4. geba planuoti ir įgyvendinti klasikinio ugdymo turinį;

23.5. geba veikloje įgyvendinti klasikinio ir moderniojo ugdymo paradigmų sąveiką;

23.6. atviri naujovėms ir pokyčiams, profesionalūs, lyderiai;

23.7. nuolat tobulina klasikinio ugdymo profesines, dalykines kompetencijas.

VI SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

24. Mokyklos bendruomenės nariai bendromis pastangomis kuria prasmingą ugdymo(si) procesą, skatinantį reflektvų, kritinį, kūrybinį mąstymą, ir ugdymo(si) turinį bei su juo susijusias socialines veiklas.

25. Skatinamas ir palaikomas mokyklos bendruomenės aktyvumas, jos narių lyderystė klasikiniam ugdymui kurti ir įgyvendinti.

26. Klasikinis ugdymas įgalina sėkmingai ugdyti(s) harmoningą asmenybę – tokios asmenybės išlaiko, tęsia ir kuria tautos identitetą, kelia valstybės prestižą.
